

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Overvåkeren angrer ikke

ANGRER IKKE: Erik Sæther angrer ikke på noe av det han gjorde mens han var i overvåkings-tjenesten i Hamar og Lillehammer fra 1961 til 1983. FOTO: ROLF BERTNSEN

HAMAR: – Overhodet ikke. Slik svarer tidligere tjenestemann Erik Sæther i overvåkingspolitiet, når HA spør om han angrer på noe han var med på i den tjenesten fra 1961 til 1983 i Hamar og Lillehammer.

KJENTE ALLE: – Forholdene var så små at de få kommunistene som var i distriktet vårt, dem kjente vi. Det var ikke nødvendig å registrere dem, sier Erik Sæther, tidligere tjenestemann i overvåkingspolitiet i dette intervjuet med HA.

FOTO: ROLF BERTNSEN

HA: ROLF BERTNSEN

– Alt det vi gjorde, gjorde vi i hjemmel av lov og instruks, framholder Sæther.

– Føler du i ettertid at det var nødvendig å gjøre det dere drev med?

– Ja, det gjør jeg. Situasjonen den gangen var så spent både når det gjaldt Tsjekkoslovakia og Ungarn og også Finland. Vi i Norge satt dessuten inneklemt. Det var et skrekkebilde, et trusselbilde, av kommunismen.

KOMMUNIST-JAKT

– Den tidligere overvåkingskollegaen din Mikael Næss i Kongsvinger sier til avisa Glåmdalen at han ikke angrer på jakta på kommunister?

– Jeg er i en viss utstrekning enig med kollegaen min fra Kongsvinger.

– Jeg vil ellers påpeke at som Lund-kommisjonen sier, så har det vært en del grums i tjenesten vår. Det skal vi ikke se bort fra. Likevel var forholdene ute i distriktene så gjenomsiktige at det ikke var noen grunn til å foreta seg noe overilt for å registrere disse gutta.

NATURLIG DEL?

– Næss opplyser at det var en naturlig del av tjenesten ved Kongsvinger politikammer å registrere og overvåke kommunister?

– Det får stå for hans regning.

– Kunne det ha vært så forskjellig fra politikammer til politikammer?

– Hvis det ikke var hjemmel for det jeg drev med, hadde jeg i hvert fall en politimester som het Østnoe, som var legendarisk rettferdig. Han ville aldri ha foretatt seg noe som var i strid med instruks og lover.

«INGEN PARTIKONTAKT»

– Kunne det være noen andre enn politiet som drev slik overvåking?

– Det tviler jeg på. Det måtte ha vært Arbeiderpartiet, da.

– Hadde dere noen kontakt med Arbeiderpartiet?

– Nei, ikke én eneste gang. Vi samarbeidet overhodet ikke med noen partier.

– Hvordan kan Næss si det han gjør om registrering av kommunister, hvis det ikke er riktig?

– Det er sikkert riktig i Kongsvinger-distriktet som grenser til utlandet, og der det sikkert var atskillig flere kommunister enn i Hamar og i Gudbrandsdalen.

LISTER?

– Så du noen gang at det ble sendt lister på kommunister inn til sentralen i Oslo?

– Du får ikke noe ut av meg om det. Du må heller spørre tidligere overvåkings sjef Jan Grøndahl.

– Lund-kommisjonen opplyser at politiet fra 1948 som et ledd i en industribereidskap registrerte situasjonen ved både store og små bedrifter. Alle politidistrikter sendte jevnlig inn lister til overvåkingsentralen. Denne aktiviteten var særlig stor på 1950-tallet og den avtok på slutten av 1960-åra. Kommenter til det?

– Jeg kan si at i tida nå på Lillehammer og Hamar, så ble de listene ikke holdt ajour.

«OVERVÅKET IKKE»

– Lund-rapporten har eksemplere fra hele landet om at kommunister og andre ventreradikale ble registrert. Da må vel også du kjenne til det?

– At vi registrerte kommunister? Overhodet ikke, og vi overvåket dem i alle fall ikke.

– Registrerte dere kommunister?

– Forholdene var så små at de få kommunistene som var i distriktet vårt, dem kjente vi. Det var ikke nødvendig å registrere dem.

NAVN I ARKIVENE

– Ble det sendt navn på dem inn til sentralen i Oslo?

– Det er ukjent for meg.

– Hvor kommer alle disse navnene i arkivene fra, hvis ingen sendte dem inn?

– Det var jo offisielle valglistere. De sto jo der.

– Hvor kommer alle eksemplene fra som står i Lund-rapporten?

– Det må jo være fra politikammerne. Det er ingen tvil om det.

– Hørte du noen gang i tjenestetida di om avlytting av telefoner og rom?

– Det garanterer jeg deg at avlytting har ikke funnet sted her i distriktet i den tida jeg har oversikt over.

BOUCHIKHI-DRAPET

– Lund-kommisjon fastslår at det ikke finnes noen holdepunkter for at seksjonssjef Trond Johansen i Forsvarets etterretningstjeneste hjalp Mossad til på myrde Ahmed Bouchikhi på Lillehammer i 1973, slik Mossad-avhopperen Victor Ostrovsky hevder. Hvordan opplever du det?

– Det er en lettelse å få avkreftet den påstanden fra Ostrovsky. Lund-rapporten er for øvrig her i tråd med det jeg sa til HA i januar, sier tidligere tjenestemann Erik Sæther i overvåkingspolitiet.